

Обществени нагласи за въвеждането на еврото в България

Резултати от национални представителни проучвания сред граждани и бизнес

Април-Май 2025г.

През периода 8-16 април и 22-28 май агенция Алфа Рисърч проведе две национално представителни проучвания на обществените нагласи сред граждани и бизнес за въвеждането на еврото в България. Възложител е Министерство на финансите. Анкетирани по домовете им чрез пряко стандартизирано интервю с таблети са по 1200 граждани над 16г. възраст през април и май. Отделно са анкетирани по 500 собственици или представители на управленско ниво на бизнеса, отговорни за вземането на решения за развитието на компанията.

Основни резултати от проучванията

Нагласите: ръст на подкрепата за присъединяването към еврозоната, но и на притесненията за краткосрочните икономически ефекти

И двете проучвания на агенция Алфа Рисърч показват, че след 18 години членство в ЕС и присъединяването на България към Шенгенското пространство, влизането в Европейския икономически и паричен съюз започва да се възприема като логична стъпка в процеса на евроинтеграция. 56% от гражданите и 64% от бизнеса са на мнение, че страната ни трябва да продължи процеса на интеграция, така както е заложено в договора ни за присъединяване.

Спрямо 2022г., когато агенцията проведе аналогично проучване, е налице ръст на подкрепата за присъединяване към еврозоната. През 2022г. съотношението за и против е 33:50, през април 45 за срещу 49 против. Изявлението на президента Румен Радев за провеждането на референдум за готовността за приемане на еврото втвърдява и привърженици, и противници. През май регистрираме почти пълен паритет между двете групи – 46.5% одобряващи присъединяването ни и 46.8% не одобряващи. Силно положителни остават нагласите на бизнеса (66%:34%), като динамика в тях почти не се наблюдава..

Предложението за референдум и организираните протестни действия не са повлияли съществено върху цялостното отношение към еврозоната, тъй като то се определя от по-устойчиви нагласи. Те обаче са катализирали определени притеснения и страхове – чисто икономически, но също опасения, породени от слаба информираност, или манипулативни твърдения в социалните мрежи. Основните от тях са свързани с краткосрочните ефекти от въвеждането и адаптирането към новата валута. По отношение на близкото бъдеще, в съотношение 56%:35% гражданите се опасяват, че приемането ѝ може да доведе до негативни за самите тях последици. При бизнеса оптимистичните очаквания преобладават, но също са налице притеснения за редица практически аспекти в процеса на въвеждане на еврото.

В дългосрочен план тенденцията се обръща – и граждани, и бизнес имат позитивни очаквания за ефектите от присъединяването към еврозоната – 48% по-скоро позитивни срещу 39% по-скоро негативни при гражданите и 61% позитивни срещу 35% негативни – при бизнеса.

Анализът по социални групи очертава следната картина:

- Най-силна е подкрепата за приемането на еврото сред жителите на столицата и големите областни центрове, сред по-младите, високообразованите, заети в модерни отрасли, със среден към висок икономически статус, част от тях учили или работещи в страни от ЕС, които виждат най-добри дългосрочни перспективи пред себе си и пред страната от въвеждането на еврото.
- Най-песимистични и с най-силни страхове са жителите на по-малките населени места и селата, с характерното за тях по-възрастно население. Освен тях обаче, по-високо равнище на песимизъм и съпротива има и сред хора в икономически активна възраст, със средно образование активни потребители на социалните мрежи.
- В средите на бизнеса най-категорични в одобрението си са представителите на по-големите фирми, с повече европейски партньорства, включени в международни вериги на доставки и респективно, прогнозиращи непосредствени позитиви за своя бизнес. Обратното, с по-високи от средните нива на песимизъм са микро компаниите с до 9 души заети, много от тях – в сферата на услугите, които имат ограничен обхват на дейност на територията на дадено населено място, както и част от фирмите в сектори строителство, транспорт, търговия, селско стопанство. Именно за тях ефектите от въвеждането на еврото са най-неясни и притеснителни. Микробизнесът в най-голяма степен се нуждае от подкрепа от страна на държавата.

Позитиви от въвеждането на еврото се очакват в три основни посоки: по-голямо удобство при пътуване и разплащане в чужбина (61%), елиминиране на загубата от обмяна на левове и евро (44%) и улесняване на търговията с другите европейски държави (33.8%). Извън тях, бизнесът вижда още два важни за себе си позитива – намаляване на транзакционните разходи (39%) и увеличаване на интереса за инвестиции в България (38%).

Палитрата на **очакваните негативи** е по-широка. Най-съществените и за гражданите, и за бизнеса притеснения, са свързани с: повишаване цените на стоките, респективно, с ръст на инфлацията, както и с опасенията от измами/изкуствено повишаване на цените от некоректни търговци – от 4 до 6 от десет българи споделят тези страхове. Сред тях са не само анкетирания с негативно отношение към приемането на еврото, но и над една трета от тези с положително. Освен това, 39 на сто от българските граждани се доверяват на различни слухове за намаляване на заплатите/пенсиите на хората, а 20 на сто – за промяна на фиксирания курс лев:евро. Специфичните за бизнеса притеснения са свързани с риска от увеличаване цените на суровините (35%), увеличаване цените на произвежданите стоки (43%), както и като цяло трудността за микробизнеса да се адаптира (30%).

Практиките: По-често и интензивно използване на еврото от граждани и бизнес; неясноти къде и как ще се извършва парична обмяна

Нарастването на контактите със страни от ЕС – за работа, обучение, бизнес, туризъм – превръща използването на еврото в позната практика за мнозинството от активните българи. Като граждани на ЕС от близо две десетилетия, три четвърти от сънародниците ни вече са пътували в страначленка, а 35% сред тях – активно, т.е. от един до няколко пъти годишно. Основавайки се на преки, или косвени наблюдения, 69% от анкетирания са убедени, че в страните, които използват еврото, се живее по-добре. На обратното мнение са 11%. Тези оценки потвърждават подкрепата за членство в еврозоната като път за постепенно сближаване с останалите европейски страни по

стандарт на живот. Барьерите и разделението в обществото произтичат не от нежелание да се върви в тази посока, а основно от ръст на генерираните страхове.

На практическо равнище бизнесът изключително интензивно използва вече общата европейска валута – около 67% от фирмите заявяват, че по-често или по-рядко в практиката си вече имат разплащания в евро – с партньори, контрагенти, или клиенти.

48.8% от българските граждани само през последната година също са използвали евро; част от тях – и по няколко различни повода: за извършване на преки плащания (39%), при обявяване цената на недвижим имот или имущество (11%), като средство за спестяване (10%). Еврото е предпочитана валута и при извършване на по-големи сделки. 52% от анкетирания биха използвали евро при сделка с недвижим имот или автомобил, 37% - лева, а 1% - други валути.

Предвид тези практики, мнозинството от българите смятат, че ще се справят сравнително лесно при боравенето с новата валута. 45% нямат никакви притеснения как ще се разплащат с евро, още 28% имат известни притеснения, но смятат, че „по-скоро ще се справят“. 24% имат опасения, че ще им е трудно. Най-уязвими са възрастните хора, и особено самотните възрастни, в малките селища, както и хората с увреждания в по-висока възраст. При тях е силно разпространено плащането в брой, те не са пътували извън България, притеснени са от измами, фалшиви монети и банкноти. Тези хора се нуждаят не само от информационна кампания, но и от подкрепа от страна на местна власт и доброволци по места.

Към момента предпочитаният начин на гражданите да обменят наличните левове, с които разполагат, е в банковите клонове – 69% възнамеряват да ги използват - преди, или след въвеждане на евро. 16% отдават предпочитания на БНБ, като тук роля играе високото доверие към институцията и убедеността, че тя няма да вземе такси. Интересно е, че към момента по-голям дял смятат да обменят левове през обменни бюра (9%), отколкото в пощенски клонове (6.5%). Вероятно е с увеличаване на информираността потенциалните ползватели на пощенски клонове да нараснат. Тъй като пощите ще бъдат най-популярни в малките населени места, отново остро се поставя въпроса за защита на възрастните и уязвими хора от измами и злоупотреби извън тези помещения.

Информираността: ниска запознатост и циркулиране на редица слухове и фалшиви новини за въвеждане на евро в България

Нивата на запознатост на българските граждани с въвеждането на евро продължават да бъдат ниски, а често информацията, с която разполагат се базира на слухове и непроверени факти. 38% се оценяват като информирани, от които едва 9.6 на сто – като *много добре* запознати. 59% заявяват, че са неинформирани, от които 20% - *изобщо* неинформирани. Представителите на бизнеса се определят като много по-добре запознати - 74%, срещу 25% – незапознати. Дори и те обаче имат нужда от допълнителна конкретна информация по редица теми.

Проучването регистрира множество „бели полета“ и сред гражданите, и сред бизнеса относно практическите стъпки по въвеждане на евро. Всеки втори (над 50 на сто) анкетирания посочва, че няма достатъчно познания по ключови въпроси като: *по какъв курс ще се обменя лева в евро; колко време след одобрението на страната, ще се въведе евро в България; местата, където ще могат да се обменят левове в евро. Между 60 и 70 на сто не знаят за какъв период цените в магазините ще се обявяват и в лева, и в евро; в евро или в лева ще е рестото при*

пазаруване; ще има ли такси при обmena; докога ще може да се плаща в двете валути, какво ще стане със спестяванията в банка; как ще се преизчислява лизинг/кредит и пр. Фактът, че между половината и две трети от населението няма яснота по такива ключови въпроси, отваря широко вратите за спекулации, заблуди и страхове. Опасенията от измами, спекула и недобросъвестни търговци извежда на преден план въпросът кой ще следи за евентуални злоупотреби и къде и как може да се сигнализира за некоректни търговци и измами (над 78%).

Специфични за бизнеса въпроси, по които са необходими повече разяснения, са: какви ще бъдат данъчните декларации след въвеждане на еврото и какви са задълженията на търговците в периода на двойното обращение в лева и в евро (58-59% имат нужда от допълнителни разяснения по тези теми); над 40 на сто се вълнуват трябва ли да се преизчислява капиталът на фирмата, а също и по принцип какво трябва да направи предприятието преди въвеждане на еврото.

Като цяло, анализът на данните показва, че с нарастване на позитивните сигнали за приемането на България в еврозоната, се увеличава и подкрепата за нея – за голяма част от българите тя е логична стъпка от процеса на евроинтеграция, от по-интензивните пътувания в ЕС, както и от разширяващото се използване на еврото в различни ситуации. Предложението на президента за провеждане на референдум за еврото не е променило устойчивите нагласи за присъединяване към еврозоната, а по-скоро е втвърдило позициите и на привържениците, и на противниците. Първата група декларира по-категорична подкрепа, а във втората се засилват страховете. След като България получи позитивен Конвергентен доклад, заедно с логистичната подготовка за въвеждане на еврото от съответните институции, трябва съществено да се увеличи както конкретната, практическа и точна информация за срокове и ангажименти на всеки един етап от процеса, така и за финансовото отражение върху граждани и бизнес. В противен случай има риск празниците да бъдат заети от нови слухове и фалшиви новини.